

Bienvenidos a la educación

Gauzak aldatzen ez badira (hitz hauek idazterakoan espainiar estatua erreskate baten amildegia saihesten saiatzen ari da edozein errorik gabeko zuhaixkari helduz), sistema publikoak sufritu egingo du hurrengo urteetan. Eta egoera horrekin bat, arrisku handian dago hezkuntza publikoa, ez horrenbeste bere jarraipena, baizik eta batez ere bere balioak, kalitatea eta unibertsaltasuna. Unibertsitateari dagokionez, gutxi hitz egin bada ere, egoera larrian aurkituko da lege berriak inposatzen dituen aldaketak gauzatu egiten badira. Horren arabera irakasle bakoitzak 32 kreditu eman beharko ditu, hots, gaur egun ematen dituenak baino sei gehiago. Beharbada zenbaiti ez zaio gehiegi irudituko; baina ez dezagun ahaztu unibertsitateko irakaskuntza espezializatua dela, eta ondorioz irakasgai baten prestaketak suposatzen duen denbora ez dela astean ordu pare batekoa soilik. Irakurketa ugari behar dira, ikerketa serioa eta modu ulergarri eta didaktikoan antolatutako jakintza kantitate mordoa. Eta, noski, irakasleen ikerketa denbora murriztu egiten bada, are zailagoa izango da irakasgai gehiago seriotasun eta profesionaltasunez prestatzea.

Hezkuntzaren kalitatea jaitsiko da, beraz, eta kontrako joera erakutsiko dute estresagatik sortutako gaixotasunek. Egun jada ordezkapenak unibertsitatean arazo bat badira, ikusiko dugu bi urte barru zer gertatu behar duen. Haurtzaindegietan bezala, beste jakintzagaietako irakasleak gaztez betetako geletan sartuko ote dituzte, bi orduz hezkuntza espezializatua eman ezean, behintzat bideoekin entretenituz?

Kontua ez da hor amaitzen, ordea. Euskal Herrian alderik okerrenera euskarazko irakaskuntzak eramango du. Izan ere,

irakasleen eskola-karga igotzen bada, lehen helburu garbia irakasleak kaleratzea da: postu ziurra ez dutenak, jardunaldi erdian daudenak eta, orokorrean, gazteago direnak izango dira atetik irteten lehenak. Euren irakasgaiak postu finkoa duten irakasle titularrei ezarriko zaizkie, eta jakina da horien artean dagoela elebiduntasun mailarik baxuena. Beraz, karrera askotan ez da euskarazko irakaskuntza ziurtatzeko irakasle nahikorik egongo, eta taldeak elkartuko dira irakasle bakarraren pean. Horren ondorioa gaztelaniaren inposatzea izaten da maiz. Aurten jada, ordezkapenekin arazoak zirela eta, taldeen bateratze kasuak gertatu dira: hau da, euskarazko eta gaztelaniazko taldeak elkartzea irakasle bakar baten pean, eta nahiz eta elebakarrak klasearen erdia baino gutxiago izan, irakasgai hori gaztelaniaz ematea den ulermenerako.

Beraz, beken kontua gora eta behera, arazoa ez da baka-rik hainbat ikaslek zailtasunak izango dituztela unibertsitatea ordaintzeko (badela ere arazo larria), baizik eta, gainera, zelakoa izango den emango zaien irakaskuntza: zein balio-tan eta ikerketatan oinarritua, zein hizkuntzatan eta irakaslearen zelako dedikazioz. Hezkuntza legea betez gero, ez da hurrengo urteetan edozein irakaskuntzatan normala litzatekeen belaunaldi-freskatzerik izango, ezta eleaniztasuna bultzatuko (irakasle gazteenak izaten baitira, euskarazkoek gain, ingelesezko irakasgaiak ematen dituztenak). Horrek guztiak hezkuntza publikoaren kalitatea kolokan jartzen du, eta hori hain zuzen izaten da zerbitzuen pribatizatzerako erabili ohi den lehen aitzakia. Prozesu arriskutsu baten aurrean gaude, asko galaraz dezakeena; eta gelditzea lortzen ez badugu, atzerabidea gero eta zailagoa izango da.

Le Grand Tour

A, le Grand Tour! XIX. mendeko britainiar aristokrata eta burges dirudunen hezkuntzaren atal nahitaezkoa, liburu erromantiko askoren testuinguru edo eragile, Historiaren

aztarnen inpresioen igorle eta edozein gizon heziren oinarritzko esperientzia!

Orokorrean Londresen hasten zen bidaiia esanguratsua, Calaisera abiatuz. Britainiar gazteek laguntzaile bat izaten zuten, adineko gizon zentzuduna, askotan erlijioso, euren hezkuntza eta portaera gidatuko zuena. XVIII. mendean Frantzia izan ohi zen bisitatutako lehen lurraldea: Avignon, Lyon, eta noski, Paris. Bertan bidaiariek historiako artelan garrantzitsuak ikusi, idazleak ezagutu eta hiriko aristokraziarekin elkartzen ziren. Iraultzaren garaietan askok Alemania auke-ratzat hartu zuten, Hanburgo, Berlin, Halle edo Weimar bezalako lekuak bisitatu; azken hiri horretan Goethe fama-tuak egiten zien gazte ingelesei harrera bere etxean bertan.

Ondoren, Alpeak zeharkatzen ziren (hortik erromantizismoaren paisaia torturatuak) Italiara iritsiz, hemen aurkitzen zirelarik bidaiaren irakaskuntza esanguratsuenetakoak: Venezia, Milan edo Erroman. Hiri Eternala zen, hain zuzen ere, nahi artistiko eta literarioak zituzten gazte askoren etxe denbora luzez, antzinateko artista eztabaidaezinen lan klasi-koak miresteko behar zuten denbora lasaitasunez hartuz. 1748tik aurrera betebeharezkoa bihurtu zen aurkitu berri zen Ponpeiara bisita, Erromako Inperioaren pintura ezohizko eta bikainaren aurrean txunditzeko.

Bidaiia hilabete gutxi batzuetatik zenbait urtetara luza zitekeen, bidaiariaren aberastasunaren arabera; orokorrean, urtebete behintzat irauten zuen, eta askotan Paris edo Erroma bezalako hirietako egonaldiak bakarrik urte erdi bat har zezakeen. Gainera, bidaiaren bukaeran laguntzaileak gaztea bere baitan utzi ohi zuen, bere heldutasuna onartuz eta bizitzan lehen aldiz askatasuna eskainiz.

Le Grand Tourrari buruzko informazioa askotan aipatzen da egungo turismoaren aurrekari bezala, esaterako, wikipedian. Hori ez da guztiz zuzena. Le Gran Tourrak hezkuntza izaera bat zuen, bai kulturala eta baita soziala ere. Urte bat edo bitan, gazteek Europako artelan klasiko garrantzitsuenak ezagutzen zituzten; artistekin elkartzen ziren, euren es-

tudioak bisitatuz, eta idazle askok euren etxeetan hartzen zituzten. Baina, horretaz gain, hirietako aristokrazia eta burgesiarekin elkartzen ziren, industria eta negozio esanguratsuak ezagutzen zituzten, ideia politiko berriekin topo egiten zuten (Rousseau izan zen, esaterako, Le Grand Tourreko gazteei harrera egiten zien beste pertsonaia nabarmena). Guztia, kultura desberdineko pertsonekin harremanak izanez eta, askotan, hizkuntza desberdinak praktikaturik, epe luzez testuinguru berri batean barneraturik. Gaur egungo Erasmus programarekin edota truke kulturekin harreman handiagoa du, eta ez bi asteko Mexikoko birarekin, edota hondartza-eta-farra-astea oporraldiekin.

Gurutzatzen zituen paisaiak bezain kutsu erromantikoa du Le Grand Tourrak. Noski, horrelako hezkuntza sistema aberats, gizonezko eta mendebaldekoa gutxiengo batentzat pentsatua zegoen, eta gaur egungo munduaren arintasunarekin zerikusi gutxi du. Begi bistakoa da hierarkia sozial guztiz bidegabeetan oinarritzen zela horrelako esperientzia izatearen aukera. Baina batek ezin du, egungo hezkuntzak daraman pribatizatzeko eta printzipio galtzeko bidea ikusita, beste garai horietako pentsamendua ekidin, eta, modu bitxi batean, Europa kontserbadore eta garaiz kanpoko horren zerbait balio eta ohitura gaur egungo Europa kontserbadore eta garaikidean faltan bota.

Free University

2001ean, Kopenhageko bi artistak, Henriette Heise eta Jakob Jakobsenek, Copenhagen Free University (CFU) sortu zuten. Euren etxebizitza unibertsitate izendatu zuten, unibertsitate ireki, ideologiko eta publikoa, guztion jakintza elkartu eta banatuko zuena. Danimarkako goi-hezkuntza sistemarekin desadostasunean, hezkuntza tresna ideologiko bat dela onartuz eta unibertsitate tradizionalak erakutsi ohi duen balizko zurtasuna kritikaturik, non ustezko neutraltasunak ekonomi-merkatura daraman bidea zehazten duen,

ikasteko moduak eta metodologiak zabalitzen zituen ariketa ez kapitalista, autoantolatu bat bultzatu zuten.

Ekimen horrek aurkezpenak, artelanak, eztabaidak, proiektzioak, ikerketa talde heterogeneoak, telebista bat eta hainbat argitaratze bildu zituen, beste gauza askoren artean. Praktika eta ikerketa elkartu eta nahastutako jakinduriak bezala ulertuz, asko urruntzen zen tradizionalak diren klase magistraletatik. Jendea nahi zuenean zetorren, nahi eta interesen arabera, eta bakoitzak zekiena eta zeukana besteekin banatzen zuen.

Kopenhagekoari jarraituz, antzeko «instituzio komunak» sortzen hasi ziren beste lekuetan: Los Angelesen, Londresen, Manoan, Berlinen. Zenbaitetan «aske», bestetan «tangenzial» edo «informal» bezalako izenak hartzen zituzten, beti unibertsitatearen izenari lotuta. Gainera, ekimen guztiek webgune gaurkotua izaten zuten, lekuan lekukoentzat izateaz gain, munduan zehar euren eskaintza zabaldu ahal izateko. Pentsamendu antzekoan oinarritzen den zerbait bada orain dela gutxitik Euskal Herrian, Bilbon osatutako Bulegoa z/b espazioan. Bertan, «formarik gabeko hezkuntza» aldarrikatzen da, jakintzaren forma anitzak praktikara eramanez atea zeharkatzen duen edonorekin. Artea, kultura, aktibismoa, pentsamendua, zinema, literatura, soziologia eta politika topatu ahal dira horrelako ekimenetan, eta jakintzagaiez gain, pentsatzeko eta antolatzekeko modu alternatiboak ere igorri nahi dituzte.

Hala ere, 2007an CFUk bere atea itxi zituen. Euren esanetan, erreferentzia konkretuegi batean bihurtu ziren, artearen eta zenbait ikuspegi akademikoren emantzipazio eta hezkuntzaren ikuspegi zehatza irudikatuz, eta ez zuten dualtasunaren jokoa jokatzen jarraitu nahi. Zeukaten informazioa Interneten zintzilikatu eta au revoir esan zuten, «We have won» (irabazi dugu) zioen txartela eskegiz.

Eta, hala eta guztiz ere, 2010ean Danimarkako Zientzia, Teknologia eta Berrikuntza ministerioa CFUrekin kontaktuan jarri zen, euren ekimena, hala nola autoantolakuntza

eta hezkuntza librearekin zerikusia zuen beste edozein, legez kanpo ezarri zutela jakinarazteko. Bazekiten, zioten eskutitzean, CFU desagertua zela, baina berriz eratzeko asmoa baldin bazuten, bertan behera uztea gomendatzen zitzairen, delitua izango zelako. Unibertsitate izena estatuak antolatutako eta ontzat emandako instituzioek eraman dezakete soilik, estatuak berak onartu eta kontrolatutako curriculumak eskaintzen dutenak.

Bada, egoera horren aurrean, CFUk ez du beste aukerarik izan: itzuli egin da. Eta hala egin du bakoitzari, munduan dagoen lekuan, bere unibertsitate libre eta propioa ezartzerara gonbidatuz, bere ekintzen garrantzia nabarmenduz. Danimarkakoei, gainera, euren unibertsitate sortu berriaren existentzia gobernuari jakinaraztea eskatzen diete. Hezkuntza ezin delako izan ezarritako inposizio bat, ustez printzipiorik gabekoa, baina azken finean ideologiaz zamatuta. Eta kartzelan sartzen dituzten bitartean, hor daukazue Interneten, <http://copenhagenfreeuniversity.dk> izenpean.¶